

Saugi techninė priežiūra – darbdavio užduotis

Saugokite darbuotojus – taupykite pinigus

Kas yra „techninė priežiūra“?

Techninė priežiūra – tai visos techninės, administracinės ir valdymo priemonės, taikomos naudojant objektą (darbo vietą (pastatą), darbo įrangą ar transporto priemonę), kuriomis siekiama atkurti arba išsaugoti tokią šio objekto būklę, kad jį būtų galima naudoti pagal paskirtį ⁽¹⁾ ir išvengti gedimų ar būklės blogėjimo. Techninės priežiūros veikla apima:

- tikrinimą,
- bandymą,
- matavimą,
- keitimą,
- sureguliuojimą,
- remontą,
- gedimų nustatymą,
- dalių keitimą,
- aptarnavimą.

Techninė priežiūra būna dviejų pagrindinių tipų:

- prevencinė techninė priežiūra, kuria siekiama užtikrinti, kad prižiūrimą objektą būtų galima naudoti pagal paskirtį; ji paprastai yra planuojama ir į darbotvarkę įtraukiama atsižvelgiant į gamintojo nurodymus;
- atkuriamoji techninė priežiūra (gedimų šalinimas) – prižiūrimo objekto remontas, kad jį būtų galima toliau naudoti; tai į darbotvarkę neįtraukta ir neplanuota užduotis, paprastai pavojingesnė ir rizikingesnė už prevencinę techninę priežiūrą.

Pavojai ir rizika

Techninė priežiūra atliekama visuose sektoriuose. Ją atlieka beveik visų profesijų specialistai, ne tik technikai ir inžinieriai. Techninę priežiūrą atliekantiems darbuotojams gresia įvairūs cheminiai, fizikiniai, biologiniai ir psichosocialiniai rizikos veiksniai. Jiems gali grėsti:

- kaulų ir raumenų sistemos pažeidimai, jei dirbant kūno padėtis yra nepatogi, taip pat kai kada dirbant nepalankiomis aplinkos sąlygomis (pavyzdžiui, šaltyje);
- asbesto poveikis atliekant senų pastatų ar pramonės įrenginių techninės priežiūros darbus;
- pavojus uždusti uždaroje patalpoje;
- cheminių medžiagų pavojai (pavyzdžiui, tepalų, tirpiklių, šėdinamųjų medžiagų) poveikis;
- biologiniai pavojai, pavyzdžiui, pavojus susirgti hepatitu A arba legionelioze;

⁽¹⁾ Association Française de Normalisation. Terminologie de la maintenance. Norme NF-EN 13306. X 60-319, AFNOR, Saint-Denis La Plaine, 2001 m. birželio mėn.

- kenksmingas dulkių, įskaitant kancerogenines medienos dulkes, poveikis;
- nelaimingi atsitikimai (visų tipų – pavyzdžiui, darbuotojas gali nukristi, krisdamas į ką nors atsitrengti arba jį gali sužaloti judančių mechanizmų dalys).

(Daugiau informacijos rasite informaciniame biuletenyje „Techninė priežiūra ir DSS – bendra statistika“).

Su darbuotojų sauga ir sveikata susiję techninės priežiūros aspektai

Techninė priežiūra yra viena iš tų atliekamų darbo užduočių, kuri, jei nesilaikoma saugos darbe reikalavimų ir darbas atliekamas netinkamai, gali kelti grėsmę ne tik ją atliekančių, bet ir kitų darbuotojų ar net visuomenės sveikatai ir saugai.

Trys pagrindiniai būdai kaip techninės priežiūros darbai gali pakenkti darbuotojams ir aplinkiniams:

- Atliekant techninės priežiūros darbus gali įvykti nelaimingas atsitikimas arba trauma: pavyzdžiui, darbuotojams, remontuojantiems mechanizmą, gresia pavojus susižeisti kam nors netyčia jį įjungus; taip pat darbuotojai gali patirti pavojingų cheminių medžiagų poveikį arba jų kūno padėtis dirbant gali būti nepatogi.
- Netinkamai atliekant techninę priežiūrą, pavyzdžiui, tam tikras įrangos dalis pakeitus netinkamomis dalimis arba netinkamai remontuojant įrenginį, gali įvykti didelė avarija.
- Jei techninės priežiūros darbai neatliekami, dėl to gali ne tik sutrumpėti įrangos arba pastatų naudojimo laikas, bet ir įvykti nelaimingas atsitikimas: pavyzdžiui, jei apgadintos sandėlio grindys neremontuojamos, gali įvykti šakinio keltuvo avarija ir darbuotojams grėsti pavojus susižeisti; be to, gali būti apgadintas turtas.

Į ką reikia atsižvelgti

Kadangi su technine priežiūra susijusių pavojų ir rizikos veiksnių yra labai įvairių, techninę priežiūrą reikėtų įtraukti į visapusišką bendrovės valdymo sistemą. Reikia atlikti išsamų rizikos vertinimą, įvertinant visus veiklos etapus ir gresiančius pavojus. Tai ypač svarbu mažosioms ir vidutinėms įmonėms, kurioms nelaimingi atsitikimai gali padaryti daugiau žalos.

Sisteminis požiūris

Techninės priežiūros procesas pradedamas jau projektavimo ir planavimo etape. Svarbiausia skirti pakankamai laiko ir išteklių techninės priežiūros darbams atlikti, rūpintis techninę priežiūrą atliekančių darbuotojų mokymu ir kvalifikacija, įdiegti tinkamą rizikos vertinimą grindžiamas saugaus darbo sistemas; gamybos ir techninės priežiūros personalas turi palaikyti veiksmingus tarpusavio ryšius. Būtina laikytis

nustatytos darbo tvarkos ir registruoti. Baigus techninės priežiūros darbus reikėtų atlikti specialias patikras (tikrinimus ir bandymus), siekiant įsitikinti, kad techninė priežiūra tinkamai atlikta, įranga arba darbo vieta yra saugi ir tinkama tolesniam darbui.

Darbo sistemos

Atliekant techninės priežiūros darbus gali reikėti sustabdyti gamybos procesą; ją atliekantiems darbuotojams gali tekti dirbti neįprastose ir pavojingose vietose (pavyzdžiui, mašinų ir įrenginių viduje). Techninei priežiūrai atlikti dažnai skiriama mažai laiko, nes skubama tęsti nutrauktą gamybos procesą arba baigti darbą iki nustatyto termino. Techninę priežiūrą atliekantys darbuotojai taip pat gali dirbti su mašinomis be įprastų apsaugos priemonių. Dėl to jiems gresia daugybė pirmiau aprašytų pavojų. Taigi siekiant užtikrinti saugią techninę priežiūrą, tolesniame gamybos procese dalyvaujančių darbuotojų saugą ir saugų tolesnį įrangos naudojimą, būtina taikyti rizikos vertinimo grindžiamą sistemą. Rizikos vertinimo išvados turėtų būti įrašytos į paprastai išduodamą pavedimą atlikti darbą.

Mokymas

Siekiant užtikrinti saugą labai svarbu, kad techninės priežiūros darbus (įskaitant patikrinimus ir bandymus) atliekantys darbuotojai būtų kvalifikuoti. Dauguma darbuotojų atlieka vienokias ar kitokias techninės priežiūros užduotis. Nors nemažai darbuotojų turi įvairių įgūdžių, o techninės priežiūros darbai yra įtraukti į jų įprastas pareigas, būtina mokyti darbuotojus atlikti neįprastas užduotis. Gali įvykti nelaimingas atsitikimas, jei darbuotojas bandys atlikti užduotį, neturėdamas reikiamo apmokymo arba patirties. **Darbdaviai privalo užtikrinti, kad darbuotojai turėtų įgūdžių būtinoms užduotims atlikti, būtų informuoti apie pavojus bei saugaus darbo procedūras ir žinotų, kaip elgtis, jei konkrečioje situacijoje jiems pritrūktų gebėjimų.**

Įrangos pirkimas

Techninės priežiūros darbus atliekantys darbuotojai, kaip jau minėjome, gali dirbti pavojingose vietose, taip pat darbo vietoje naudoti įrangą, kuri paprastai nėra naudojama, įskaitant asmenines apsaugos priemones (AAP). Siekiant aprūpinti darbuotojus reikiama įrankiais ir AAP, kad jie galėtų saugiai atlikti techninę priežiūrą, taip pat mokyti darbuotojus ir prižiūrėti šią įrangą, būtina į tai atsižvelgti nustatant pirkimo procedūras. Pavyzdžiui, gali prireikti laikino apšvietimo, apsaugoto nuo sprogių, ir atitinkamų AAP darbuotojams (pavyzdžiui, filtrus valančius darbuotojus – kvėpavimo takų apsaugos priemonėmis).

Perkant naują įrangą ir pastatus reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad jie būtų lengvai prieinami techninės priežiūros užduotims atliekantiems darbuotojams. **Naudojant tinkamai suprojektuotą darbo įrangą, darbuotojams suteikiant tinkamus įrankius ir tiekėjo arba gamintojo informaciją, riziką, atliekant techninės priežiūros darbus, galima labai sumažinti ar net pašalinti.**

Ranga

Techninės priežiūros darbus organizacijos vis dažniau patiki samdomoms tarnyboms, todėl darbuotojų sauga ir sveikata labai priklauso nuo bendrovės sudaromų rangos sutarčių ir jų vykdymo. Siekiant užtikrinti visų susijusių darbuotojų saugą ir sveikatos apsaugą, rangovo atliekama techninė priežiūra turi būti tinkamai integruota į nuolatinę bendrovės veiklą. Esami gerosios praktikos, kai yra suderinti ir rangovo, ir paslaugas užsakiusios bendrovės poreikiai, pavyzdžiai – tai „geros kaimynystės programos“, „saugos pasai“ ir įvadiniai mokymo kursai. **Perkant techninės priežiūros darbų paslaugas reikia atsižvelgti ne tik į kompetenciją ir ryšius, bet ir į kultūrų bei kalbų skirtumus**, jei įmonėje dirba darbuotojai migrantai, ir į galimas problemas dėl nesaugaus kai kurių subrangovų darbo.

Techninės priežiūros procesas

Techninė priežiūra būtina laikyti procesu, o ne paviene užduotimi. Pirmasis šio proceso etapas yra **planavimas** – atliekamas išsamus rizikos vertinimas, apibrėžiama darbo sritis ir nustatomi reikiami išteklių (pavyzdžiui, būtina darbuotojų kvalifikacija, jų skaičius ir pareigos, reikalingi įrankiai), būsimi rizikos veiksniai ir saugos priemonės. Planavimo procese turėtų dalyvauti techninės priežiūros darbuotojai ar jų atstovai. **Darbo vieta turi būti tinkamai apsaugota, švari ir saugi**: įrangos maitinimas išjungtas naudojant užraktus, apsaugotos judančios mechanizmų dalys, įrengtas laikinas vėdinimas, nustatyti įėjimo ir išėjimo maršrutai ir t. t. Darbuotojams turi būti suteikti **reikiami įrankiai** (ir AAP). Planavimo etape **būtina laikytis nustatytų procedūrų**, bet taip pat būtina pasirengti spręsti netikėtai kilusias problemas. Užbaigtus techninės priežiūros darbus reikia patikrinti ir įsitikinti, kad objektas, kurio techninė priežiūra atlikta, yra saugus toliau naudoti, nuo jo nuimtos visos laikinos apsaugos priemonės, surinkti visi įrankiai ir pašalintos visos atliekos.

Techninės priežiūros procesą reikėtų patvirtinti dokumentais; atliktas bei aprašytas užduotis reikėtų patikrinti ir patvirtinti, kad techninė priežiūra yra tinkamai atlikta.

Techninės priežiūros darbai gali būti pavojingi darbuotojams, bet jei techninė priežiūra nėra atliekama, pavojus gali grėsti dar daugiau darbuotojų. Jei darbdaviai netinkamai prižiūri darbo įrangą arba nepaiso įrangos saugos, ypač būtinų saugos priemonių (pavyzdžiui, apsaugos ir aušinimo sistemų, pavojaus signalų) reikalavimų, pasekmės gali būti katastrofiškos.

Daugiau informacijos

Šis informacinis biuletenis yra 2010–2011 m. Europos kampanijos, skirtos saugiai techninei priežiūrai, informacinė medžiaga. Kitų šio ciklo informacinių biuletenių ir daugiau informacijos šia tema paskelbta internete adresu: <http://osha.europa.eu/topics/maintenance>.

Ši medžiaga nuolat papildoma ir atnaujinama.

Europos saugos ir sveikatos darbe agentūra

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao, ESPAÑA
Tel. +34 944794360 • Faks. +34 944794383
El. paštas: information@osha.europa.eu

© Europos saugos ir sveikatos darbe agentūra. Leidžiama dauginti, nurodžius šaltinį. Printed in Belgium, 2010

